

WOJEWODA ŚWIĘTOKRZYSKI

Kielce, dnia 13-07-2023

Znak: PSZ.II.431.26.2023

**Pani Agata Mikula
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Zysmana 5
27-640 Klimontów**

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, przesyła wystąpienie pokontrolne z kontroli w trybie zwykłym, która przeprowadzona została w Ośrodku Pomocy Społecznej w Klimontowie w dniu 7 lipca 2023 r.

Kontrola przeprowadzona została na podstawie:

- art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2022 r., poz. 447 ze zm.).

Kontrolę przeprowadzili pracownicy Oddziału Nadzoru nad Realizacją Zadań Samorządu Powiatowego i Województwa w Wydziale Polityki Społecznej i Zdrowia, w składzie:

1. Pani Anna Krupa - Pawłowska - Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 06), upoważnienie nr 468/2023 z dnia 22.06.2023 r. – inspektor kierujący zespołem inspektorów.
2. Pani Anna Konieczna – Inspektor Wojewódzki (legitymacja służbowa nr 02), upoważnienie nr 467/2023 z dnia 22.06.2023 r.

Zakresem kontroli objęte zostały następujące zadania:

1. **Opracowanie i realizacja 3 – letniego gminnego programu wspierania rodziny.**
2. **Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.**
3. **Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:**
 - a) **Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa.**

b) Organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

- 4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.**
- 5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.**
- 6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.**

Okres objęty kontrolą: 01.01.2022 r. do dnia kontroli.

Integralną częścią wystąpienia pokontrolnego jest załącznik nr 1, w którym zawarte są informacje pisemne i statystyczne przygotowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej na okoliczność kontroli.

Ocena skontrolowanej działalności, ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta, w szczególności przez określenie stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości, a także zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich powstanie.

Organizacja pracy z rodziną na terenie gminy Klimontów.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie (w skrócie OPS) jest jednostką organizacyjną Gminy Klimontów utworzoną przez Radę Miejską i podlegającą bezpośrednio Burmistrzowi. Ośrodek funkcjonuje w oparciu o statut i regulamin organizacyjny. Aktualny statut Ośrodka, wprowadzony został Uchwałą nr XXII/147/16 Rady Gminy w Klimontowie z dnia 29 kwietnia 2016 r. W podstawach prawnych działania Ośrodka ujęto m.in. ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem. Wśród zadań wymienionych w statucie Ośrodka szczegółowo wymieniono zadania z zakresu pomocy społecznej. Wskazano w § 8, że Ośrodek prowadzi postępowania i wydaje decyzje w zakresie objętym ustawą o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Natomiast brak zadań gminy z zakresu wspierania rodziny. Ponadto w rozdziale 3 statutu nie wymieniono asystenta rodziny jako stanowiska pracy.

Regulamin Ośrodka wprowadzony został Zarządzeniem Nr 2/2013 Kierownika OPS w Klimontowie z dnia 02.01.2013 r. (**zał. nr 2**) Ostatnia aktualizacja regulaminu miała miejsce w grudniu 2021 (**zał. nr 3**). Zmienił się wówczas adres Ośrodka i zmieniono nazwy stanowisk pracy oraz dodano nowe stanowiska. W regulaminie nie określono zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zadań z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Nie uwzględniono również wśród osób zatrudnionych - asystenta rodziny.

W trakcie kontroli funkcję Kierownika Ośrodka pełniła Pani Agata Mikuła, która posiadała upoważnienie Burmistrza Miasta i Gminy Klimontów do prowadzenia postępowań oraz wydawania decyzji administracyjnych w sprawach z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz w sprawach z zakresu wspierania rodziny (**zał. nr 4**).

1. Opracowanie i realizacja 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Miasto i Gmina Klimontów posiada opracowany 3-letni *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 w Gminie Klimontów*, przyjęty Uchwałą Nr LVII/424/2023 Rady Miejskiej w Klimontowie z dnia 30 marca 2023 r.

Program został opracowany przez pracowników Ośrodka, w oparciu o własne dane oraz dane z Urzędu Miasta i Gminy w Klimontowie i Powiatowego Urzędu Pracy w Sandomierzu. W Programie przedstawiono min.: diagnozę demograficzną i społeczną osób i rodzin w latach 2020 - 2022, które korzystały z pomocy społecznej. Wynika z niej, że łącznie ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało: w 2020 r. – 515 rodzin, w 2021 r. – 422 rodziny i w 2022 r. – 402 rodziny. Jako najczęstsze powody przyznania świadczeń były: długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność i ubóstwo. Program skierowany jest do: rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i niezaradnych życiowo; rodzin żyjących w niedostatku materialnym, w tym bezrobotnych; rodzin dotkniętych uzależnieniami, przemocą; rodzin z dziećmi zagrożonymi niedostosowaniem społecznym. W Programie wyznaczono cel główny: „Wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej i cele szczegółowe: zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących; zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży; zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny; praca z rodzicami dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Ewaluacja i monitoring Programu prowadzony ma być przez OPS, poprzez zbieranie i analizowanie informacji dotyczących realizowanych zadań. Zaplanowano, że do oceny wykorzystane zostaną mierniki tj.: liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i liczba dzieci w rodzinach objętych asystą.

Podsumowując, stwierdzono, że Program jest niespójny i mało rzetelny, ponieważ najpierw podaje się, że rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi stanowią nieznaczną część klientów pomocy społecznej, a następnie, że u wielu rodzin objętych pracą socjalną (w tym nadzorem kuratora) występują liczne problemy w opiece nad dziećmi. Często powtarzana jest potrzeba wszechstronnego wsparcia rodzin, w tym specjalistycznego, jednak nie ma zapisów odnośnie zapewnienia rodzinom wsparcia w formie np.: asystenta rodziny. Ponadto do realizacji wytyczonych w Programie celów konieczne jest wdrożenie zadań gminy z zakresu wspierania rodziny określonych w art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Tymczasem w Programie, poza finansowaniem pobytu dzieci w pieczy zastępczej nie przewidziano do realizacji żadnego zadania gminy z zakresu wspierania rodziny. Planuje się, że monitoring programu prowadzony będzie min. w oparciu o dane dotyczące pracy asystenta z rodziną podczas, gdy gmina nie zatrudnia asystenta. W Programie nie zaplanowano zatrudnienia asystenta rodziny.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że zadanie realizowane prawidłowo z uchybieniami.

Zgodnie z art. 179 do dnia 31 marca każdego roku, wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia problemy związane z realizacją zadań. Sprawozdanie takie nie zostało sporządzone ponieważ na lata poprzednie nie był opracowany 3 letni program wspierania rodziny (**zał. nr 5**) i nie były realizowane zadania z zakresu wspierania rodziny.

2. Kwalifikacje asystentów rodziny i tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie nie zatrudnia asystenta rodziny. Kierownik OPS w pisemnym wyjaśnieniu podał, że nie zatrudnia asystenta, ponieważ pracownicy socjalni nie wskazują na konieczność objęcia rodzin wsparciem asystenta (**zał. nr 6**).

3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz dostępu do

specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta oraz zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa.

W ramach zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta, winny być realizowane następujące zadania:

- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,
- motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych,
- udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej, niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9 a lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Powyższe zadania dotyczące zapewnienia wsparcia i pomocy asystenta nie były realizowane w kontrolowanym okresie z uwagi na brak zatrudnienia asystenta rodziny.

Natomiast odnośnie zapewnienia rodzinie dostępu do specjalistycznego poradnictwa kierownik OPS złożyła pisemne wyjaśnienie, z którego wynika, że mieszkańcy mają możliwość korzystania z darmowej pomocy prawnej, udzielanej przez prawnika zatrudnionego w Urzędzie Miasta i Gminy. Natomiast osoby potrzebujące pomocy np. psychologicznej kierowane są do PCPR w Sandomierzu (**zał. nr 7**). OPS w Klimontowie nie zatrudnia żadnego specjalisty.

Mając na uwadze powyższe stwierdzić należy, że zadanie dotyczące poradnictwa specjalistycznego realizowane jest prawidłowo z uchybieniami, ze względu na ograniczony dostęp do specjalistycznego poradnictwa.

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w toku czynności kontrolnych na terenie gminy Klimontów w kontrolowanym okresie nie funkcjonowała żadna rodzina wspierająca. Jak wskazano w wyjaśnieniu pisemnym rodziny korzystające z pomocy Ośrodka nie zgłaszały potrzeb zapewnienia im pomocy i wsparcia w formie rodzin wspierających (**zał. nr 8**).

Zadanie nie było realizowane w kontrolowanym okresie.

4. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo -terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do współfinansowania kosztów pobytu małoletniego w pieczy zastępczej, wielkość tego współfinansowania określona została w art. 191 ust. 9 cyt. ustawy.

W kontrolowanym okresie, gmina Klimontów współfinansowała pobyt 4 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych. Wysokość środków finansowych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej obrazuje tabela przedstawiona w załączniku nr 1 część V.

Zgodnie z art. 10 ust. 4 w/w ustawy *praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną*. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że praca taka nie jest prowadzona (**zał. nr 9**). Pracownicy Ośrodka na zaproszenie PCPR w Sandomierzu uczestniczą jedynie w okresowej ocenie sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

5. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że na terenie gminy Klimontów nie ma rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Z pomocy Ośrodka korzystają rodziny z dziećmi ale przede wszystkim ze świadczeń pieniężnych i rzeczowych (**zał. nr 10**). Zdaniem kontrolujących należałoby przeanalizować sytuację rodzin objętych pomocą Ośrodka pod kątem wypełnianej przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Zadanie nie było realizowane w okresie objętym kontrolą.

6. Koordynowanie działań, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem".

Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że w okresie objętym kontrolą do OPS w Klimontowie wpłynęły 3 wnioski o wypłatę jednorazowego świadczenia w wysokości 4000 zł, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wszystkie wnioski złożone zostały w 2023 roku, z tego: 2 wnioski z datami wpływu do Ośrodka 09.03.2023 r. i 20.04.2023 r. rozpatrzono, a postępowanie zostało zakończone wydaniem decyzji przyznającej świadczenie. Natomiast w przypadku wniosku złożonego w dn. 16.06.2023 r. na dzień kontroli tj. 07.07.2023 r. wniosek był w trakcie rozpatrywania.

W trakcie kontroli przeanalizowano wszystkie złożone wnioski. W dokumentacji rodzin, które wnioskowały o świadczenie znajdowały się: wnioski o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wg wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2016 r.; zaświadczenia lekarskie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu; zaświadczenia, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, oświadczenie o braku zgody na współpracę z asystentem rodziny, wydruki z centralnego rejestru lekarzy potwierdzające prawo wykonywania zawodu lekarza, potwierdzenie weryfikacji danych ze zbioru PESEL, decyzje o przyznaniu świadczenia oraz potwierdzenie odbioru decyzji.

Z analizy dokumentacji wynika, że wnioski rozpatrywane są zgodnie z terminami określonymi w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego. Wydane decyzje zostały podpisane przez kierownika ośrodka, zgodnie z upoważnieniem Burmistrza Miasta i Gminy Klimontów.

Zarządzeniem Nr.OPS.021.2.2023 Kierownika OPS w Klimontowie z dn. 03.04.2023 r. wprowadzona została procedura koordynacji asystenta rodziny przywiedziana w ramach realizacji ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (**zał. nr 11**). W dokumencie wskazano m.in. że ośrodek obejmie uprawnioną kobietę i jej rodzinę koordynowanym wsparciem asystenta rodziny w ciągu 2 dni od złożenia stosownego wniosku. Mając na uwadze, że ośrodek w okresie objętym kontrolą nie zatrudniał asystenta rodziny, ani na dzień przeprowadzania kontroli nie poszukiwał kandydatów do zatrudnienia na tym stanowisku, w opinii osób kontrolujących nie jest w stanie zapewnić rodzinom deklarowanego wsparcia, gdyby zaistniała taka konieczność.

Zadanie realizowane prawidłowo w zakresie wypłaty jednorazowego świadczenia w kwocie 4000 zł, o którym mowa w art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Natomiast w zakresie zapewnienia kobietom i rodzinom możliwości koordynowanego wsparcia przez asystenta rodziny zadanie nie było realizowane.

Ustaleń dokonano na podstawie:

- rozmów z Kierownikiem OPS,
- analizy dokumentacji: załącznika do kontroli, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego wystąpienia, pisemnych wyjaśnień kierownika OPS, statutu, regulaminu organizacyjnego OPS, 3-letniego programu wspierania rodziny oraz innej dokumentacji dotyczącej zakresu kontroli.

Mając powyższe na uwadze wydaje się następujące zalecenia pokontrolne:

- 1. Uwzględnić w statucie i regulaminie OPS zadania, które winna realizować gmina zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.**
- 2. Przy opracowaniu gminnego programu wspierania rodziny uwzględnić realizację wszystkich zadań gminy, o których mowa w art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz uwagi zawarte w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym.**
- 3. Przeanalizować sytuację rodzin objętych pomocą Ośrodka pod kątem wypełnianej przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W przypadku zdiagnozowania potrzeb objąć rodziny opieką asystenta rodziny.**

4. Zapewnić rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wsparcie, o którym mowa w art. 8, 9, 10, 11, 15 i 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Pouczenie

Zgodnie z art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2022 poz. 447 ze zm.) kontrolowana jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do nich zastrzeżenia. Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń przedstawi stanowisko w sprawie ich uwzględnienia. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez wojewodę, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, do powiadomienia wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 198 ustawy - kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1000 do 15 000 zł.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednakowych egzemplarzach, z czego jeden przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, a drugi włącza się do akt kontroli.

Osoby kontrolujące:

Anna Krupa-Pawłowska

Anna Konieczna

Podpis

Wojewoda Świętokrzyski

Zbigniew Koniusz

Wojewoda Świętokrzyski

Wykaz załączników:

1. Pisemne informacje przygotowane na okoliczność kontroli przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Klimontowie.
2. Zarządzeniem Nr 2/2013 kierownika OPS w Klimontowie z dnia 02.01.2013 r.
3. Zarządzeniem Nr 12.2021 kierownika OPS w Klimontowie z dnia 10.12.2021 r.
4. Zarządzenie Nr 32/2021 Burmistrza Miasta i Gminy Klimontów z dnia 01.06.2021 r.
5. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. niezatrudniania asystenta rodziny.
6. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. dostępu do specjalistów.
7. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. braku rodzin wspierających.
8. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. pracy z rodzinami biologicznymi.
9. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. liczby rodzin z małoletnimi dziećmi.
10. Wyjaśnienie kierownika OPS dot. braku rocznego sprawozdania z realizacji zadań ze wspierania rodziny.
11. Zarządzenie Nr.OPS.021.2.2023 Kierownika OPS w Klimontowie z dn. 03.04.2023 r.